

ČESKÁ REPUBLIKA

R O Z S U D E K
J M É N E M R E P U B L I K Y

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Václava Novotného a soudců JUDr. Ludmily Valentové a JUDr. Brigity Chrastilové v právní věci žalobce **F. M.,** proti žalované **České správě sociálního zabezpečení,** Křížová 25, 225 08 Praha 5, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 18. 3. 2002, č. xx, vydaného podle zákona č. 261/2001Sb.,

t a k t o :

I. Žaloba se **z a m í t á** .

II. Účastníkům se náhrada nákladů řízení **n e p ř i z n á v á** .

O d ů v o d n ě n í:

Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen žalovaná) napadeným rozhodnutím zamítla panu F. M. (dále jen žalobce) žádost o jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů (dále jen zákon) s odůvodněním, že za uváděnou dobu od 1. 11. 1952 do 23. 4. 1953 nárok nevznikl, protože v té době nebyl ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, ale v táboře nucených prací.

Žalobce v opravném prostředku – nyní žaloba – namítl, že byl odsouzen k trestu odnětí svobody 6 měsíců, který měl odpykat v táboře nucené práce. Za tím účelem předložil nález Okresního národního výboru v Uherském Brodě ze dne 5. 9. 1952

č. j. Tr – 1364/52 – II, podle něhož byl uznán vinným z přestupku ochrany veřejné správy nesplněním oznamovací povinnosti dle § 93 tr. zák. správ. č. 88/50 Sb. k peněžitému trestu a trestu odnětí svobody 6 měsíců v táboře nucené práce. Podle propouštěcího potvrzení Přechodného nápravného zařízení v Brně z 23. 4. 1953 strávil v TNP dobu od 1. 11. 1952 do 23. 4. 1953.

Žalovaná ve svém vyjádření uvedla, že zařazení žalobce do tábora nucených prací nelze podle zákona považovat za věznění, a tudíž setrvala na svém původním stanovisku.

Ze správního spisu, který žalovaná předložila, vyplynulo, že žalobce požádal o nárok u Okresní správy sociálního zabezpečení v Uherském Hradišti dne 29. 8. 2001 z titulu politického vězně. Za tím účelem předložil propouštěcí potvrzení Přechodného nápravného zařízení v Brně z 23. 4. 1953 o tom, že strávil v TNP dobu od 1. 11. 1952 do 23. 4. 1953 a dále dopis Ministerstva vnitra ze dne 27. 1. 1992 č. j. VSC/1 – 1000/91 o odškodnění podle zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích.

Podle 2 odst. 1 zákona, tento se vztahuje dále na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. 2. 1948 a 1. 1. 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu (dále jen „politický vězeň“). Podle § 5 odst. 2 zákona výše jednorázové peněžní částky pro politického vězně při věznění delším než jeden rok činí 120 000 Kč. Za každý další měsíc věznění se výše jednorázové peněžní částky zvyšuje o 1000 Kč. Podle čtvrtého odstavce výše jednorázové peněžní částky pro politického vězně při věznění kratším než 1 rok, trvajícím však alespoň 3 měsíce, činí 60 000 Kč.

Soud je postaven před řešení otázky, zda lze přiznat nárok, který by byl vypočítáván podle § 5 odst. 2 zákona. Jak shora uvedeno, zákon pro přiznání nároku v této kategorii stanoví tři podmínky, jednak věznění v období od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990, jednak byť částečně zrušení rozhodnutí o věznění, které je doplněno třetí podmínkou, že se tak muselo stát buď podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu. Je tedy zapotřebí zjišťovat, zda jsou kumulativně splněny všechny tři tyto podmínky.

Z důvodové zprávy, který byla předložena Parlamentu ČR při schvalování tohoto zákona vyplývá, že zákon č. 199/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, odstranil křivdy způsobené nezákonným odsouzením a poskytl morální zadostiučinění a přiměřenou hmotnou náhradu za utrpěné škody. Další křivdy byly napraveny zákonem č. 87/1991 Sb., mimosoudních rehabilitacích, které řeší majetkově správní a majetkoprávní nároky a v zemědělství zákonem č. 229/1991 Sb., o půdě. Velmi důležitým krokem k nápravě křivd způsobených nacistickou perzekucí je zákon č. 217/1994 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky některým obětem nacistické perzekuce. Dne 22. 2. 2000 byl přijat zákon č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům čs. zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945. Tyto zákony splnily svůj účel, ale nepostihnuly všechny následky a důsledky perzekuce, zejména účastníků národního boje za osvobození na domácí půdě. Předkladatelé tohoto zákona chtějí touto cestou narovnat vztah mezi jednotlivými skupinami účastníků boje za osvobození. Soud při výkladu jednotlivých ustanovení zákonů, jimiž docházelo k nápravě křivd způsobených nacistickou perzekucí má na mysli skutečnost, že jde o aplikaci zákonů, jimiž se Česká republika snaží o odčinění příkoří a ocenění odvahy a statečnosti těch, kteří bojovali proti nacismu nebo jím byli poškozeni, a také skutečnosti,

že uplatnění nároku je časově omezeno. Stejně smýšlí i pokud jde o občany, na něž se zákon vztahuje podle § 2, totiž politické vězně z období mezi 25. 2. 1948 a 1. 1. 1990. Zařazení do táborů nucené práce nepochybně omezilo osobní svobodu a nelze v konkrétním případě vyloučit jeho ztotožnění s pojmem věznění. Na paměti je třeba mít i rozpor s ideou Všeobecné deklarace lidských práv přijaté Valným shromážděním OSN dne 10. 12. 1948. Pro posouzení daného případu však definitivní vyřešení této otázky není rozhodující, neboť není splněna v pořadí třetí podmínka, totiž že zrušení rozhodnutí o věznění soudem nebylo provedeno ani podle zákona č. 119/1990 Sb., ani podle zákona č. 198/1993 Sb. Zákon č. 119/1990 Sb. se vztahoval na pravomocná odsuzující soudní rozhodnutí vyhlášená v době od 25. 2. 1945 do 1. 1. 1990, týkající se skutků spáchaných po 5. květnu 1945 podle některých paragrafů zákona o zločinech a přečinech z roku 1878, jehož i z roku 1914. Odsuzující rozsudek podle některého z těchto zákonů předložen nebyl, ani jeho existenci žalobce netvrdí. Stejně tak i pokud jde zákon č. 198/1993 Sb., (neboť zde se jedná o zrušení či zmírnění trestu uloženého za trestný čin, na který se nevztahovala rehabilitace podle zákona č.119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, prokáže-li se během řízení, že jednání odsouzeného směřovalo k ochraně základních lidských a občanských práv a svobod ne zjevně nepřiměřenými prostředky). V daném případě se nelze z předložených dokladů, ale ani z tvrzení žalobce dobrat k závěru, že by zařazení do tábora nucené práce představovalo trest uložený za trestný čin, na který se nevztahovala rehabilitace podle zákona č. 119/1990 Sb., a tudíž by měla být věc posuzována dle zákona č. 198/1993 Sb. Konkrétní trestný čin, pro který byl žalobce odsouzen přitom nepodléhal rehabilitaci přímo ze zákona, nýbrž trest mohl být zrušen v rámci rozhodnutí v přezkumném řízení. Soud tak nevidí prostor pro takový výklad, který by mu umožnil tuto situaci subsumovat pod ustavení § 2 odst. 1 zákona, když žalobce existenci rehabilitačního rozhodnutí jak vyžaduje tento zákon netvrdil, natož předložil. Přiznání nároků v sociálním zabezpečení ani poskytnutí odškodnění podle jiných zákonů nelze s nárokem podle tohoto zákona jakkoli zaměňovat, neboť zákon stanoví své podmínky zcela autonomně. Okolnost, že žalobce měl být 7 dní vězněn ve vyšetřovací vazbě bez dalšího nemá na úvahu o přiznání jednorázové peněžní částky žádný vliv, neboť délka tohoto věznění nečinila 3 měsíce.

Problematika osob, které byly zařazeny do tábora nucených prací podle zákona č. 247/1948 Sb. je řešena v § 17 zák. č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, a to tak, že tato rozhodnutí se zrušují. Přitom příslušný ústřední orgán státní správy republiky byl povinen poskytnout peněžní náhradu za dobu strávenou v táboře nucených prací za podmínek stanovených v § 23 zákona č. 119/1990 Sb., ve znění zákona č. 47/1991 Sb. Posléze uvedený odstavec představuje technický způsob řešení peněžní náhrady, kdežto první odstavec vlastní rehabilitaci. Podle zákona č. 87/1991 Sb., § 29 odst. 1 a 2 občanům, kteří byli zařazení do tábora nucených prací nebo do pracovního útvaru rozhodnutím, jež se zrušuje podle § 17 zákona a řeholníkům a kněžím internovaných v centralizačních klášterech s režimem obdobným táboru nucených prací (§18 odst. 2 zákona) se přiznávají nároky uvedené v § 25 zákona č. 119/1990 Sb. (podle třetího odstavce písm. d) zákona č. 87/1991 Sb. mohlo být tohoto zákona použito jen v případě občanů, kteří byli zařazeni v táboře nucených prací alespoň 12 měsíců).

V daném případě nezbývá než uzavřít, že zákon se na případ žalobce nevztahuje a pokud žalovaná jeho žádosti o přiznání nároku nevyhověla, učinila tak v souladu se zákonem, byť v jejím odůvodnění chybí poukaz na skutečnost, že žalobce byl do tábora nucených prací odsouzen přímo orgánem moci výkonné. Z uvedených důvodů soud žalobu zamítl pro nedůvodnost (§78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní). O nákladech

řízení pak rozhodl v souladu s ust. § 60 odst. 1 s. ř. s, a contr., neboť nebyly žalovaným uváděny ani požadovány.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.)

V Brně dne 24. 6. 2003

JUDr. Václav Novotný
předseda senátu